

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Tomasz Sobieraj
Protokolant:	St. sekr. sąd. Beata Węgrowska-Plaza

po rozpoznaniu w dniu 23 listopada 2021 r. na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa Skarbu Państwa - Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S.

przeciwko S. S. (1)

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 30 czerwca 2021 r. sygn. akt I C 847/20

I. oddała apelację,

II. zasądza od pozwanej S. S. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 (cztery tysiące pięćdziesiąt) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSA Tomasz Sobieraj

Sygnatura akt: I ACa 610/21

UZASADNIENIE

Powód Skarb Państwa – Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do Skarbu Państwa – Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S. umowy częściowego podziału majątku wspólnego, zawartej pomiędzy dłużnikiem podatkowym R. S. a jego żoną S. S. (1) w formie aktu notarialnego rep. „A” nr (...) przed notariuszem P. C. (1) w dniu 18 czerwca 2015 roku w zakresie jakim dokonano ich podziału majątku wspólnego (wspólność ustawowa małżeńska) w ten sposób, że S. S. (1) nabyła w całości nieruchomości stanowiącą działkę gruntu numer (...) o obszarze 0,1585 ha, położoną w S., obręb ewidencyjny (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód prowadzi księgę wieczystą odłączoną z księgi wieczystej nr KW nr (...) w celu zaspokojenia przysługujących powodowi Skarbowi Państwa - Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego w S. (wierzycielowi) w stosunku

do R. S. (dłużnika podatkowego) wierzytelności pieniężnych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 10 czerwca 2020 roku wyniosła 3.917.147,34 złotych, w tym 2.751.726 złotych należności głównej oraz 1.165.421,34 złotych odsetek, z tytułu podatku akcyzowego za następujące okresy:

- wrzesień 2014 roku w kwocie 305.757 złotych oraz październik 2014 roku w kwocie 305.757 złotych, stwierdzonych Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...) utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za wrzesień 2014 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za październik 2014 roku);
- listopad 2014 roku w kwocie 305.757 złotych oraz grudzień 2014 roku w kwocie 305.757 złotych, stwierdzonych Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...), utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za listopad 2014 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za grudzień 2014 roku);
- styczeń 2015 roku w kwocie 305.757 złotych, luty 2015 roku w kwocie 305.757 złotych, marzec 2015 roku w kwocie 305.757 złotych, kwiecień 2015 roku w kwocie 305.757,00 złotych oraz maj 2015 roku w kwocie 305.784 złotych stwierdzonych Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...) utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za styczeń 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za luty 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za marzec 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za kwiecień 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za maj 2015 roku).

Jednocześnie powód wniósł o zasądzenie od pozwanej na jego rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej według norm przepisanych wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Pozwana S. S. (1) wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 30 czerwca 2021 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie:

- w punkcie pierwszym uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę częściowego podziału majątku wspólnego, zawartą w dniu 18 czerwca 2015 roku pomiędzy dłużnikiem podatkowym R. S. i S. S. (1) przed notariuszem P. C. (1), Rep. A nr (...), w zakresie w jakim dokonano podziału majątku wspólnego, na podstawie którego S. S. (1) nabyła nieruchomości stanowiącą działkę gruntu numer (...) (Id. dz: (...)), o obszarze 0,1585 ha, położoną w S., obręb ewidencyjny (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód prowadzi księgę wieczystą odłączoną z księgi wieczystej nr KW nr (...), w celu zaspokojenia przysługujących Skarbowi Państwa - Naczelnikowi (...) Urzędu Skarbowego w S. w stosunku do R. S. wierzytelności pieniężnych wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, powiększonymi o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę naliczone do dnia 10 czerwca 2020 roku wyniosła 3.917.147,34 złotych, w tym 2.751.726 złotych należności głównej oraz 1.165.421,34 złotych odsetek, z tytułu podatku akcyzowego stwierdzonych: Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...) utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za wrzesień 2014 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za październik 2014 roku); stwierdzonych Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...) utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za listopad 2014 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za grudzień 2014 roku); stwierdzonych Decyzją Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w

S. z dnia 28 czerwca 2016 roku nr (...) utrzymanej w mocy Decyzją Dyrektora Izby Celnej w S. z dnia 30 września 2016 roku nr (...) oraz tytułami wykonawczymi o numerach: (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za styczeń 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za luty 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za marzec 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za kwiecień 2015 roku), (...) z dnia 8 grudnia 2016 roku (zobowiązanie za maj 2015 roku); w punkcie drugim zasądził od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu tego świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzono do dnia zapłaty; w punkcie trzecim nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Szczecinie kwotę 4.000 złotych tytuł nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy powyższe rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

R. S. i S. S. (1) w dniu 3 lutego 1996 roku zawarli związek małżeński i w ich małżeństwie obowiązywał ustrój wspólności ustawowej. Z tego związku pochodzi 2 dzieci. W przeszłości małżonkowie mieszkali w lokalu przy ul. (...) w S., które należało do rodziców R. S.. Pozwana mieszka w tym lokalu do chwili obecnej, zaś R. S. wyprowadził się z niego około 2016 roku

W dniu 20 października 2008 roku S. i T. małżonkowie S. dokonali darowizny lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...), na rzecz R. S., męża pozwanej, w udziale 6/8 części oraz na rzecz A. S. i M. W. w udziałach po 1/8 części. W umowie ustanowiono dożywotnią i nieodpłatną służebność mieszkania na rzecz S. i T. małżonków S.. W dniu 18 września 2014 roku M. W. sprzedała na rzecz S. S. (1) i R. S. udział wynoszący 1/8 części w lokalu mieszkalnym przy ulicy (...) za cenę 15.000 złotych. S. i R. S. dodatkowo nabyli lokal mieszkalny przy ul. (...) w S..

W 2014 roku matka R. S. doznała udaru, co wiązało się z koniecznością sprawowania nad nią opieki. Miała ona problemy w poruszaniu ręką, nie była w pełni sprawna. Opiekę nad nią sprawował jej mąż S. S. (5), a po jego śmierci w marcu 2015 roku pozwana (m.in. robiła zakupy, sprzątała w domu). Mniejsze zainteresowanie przejawiał R. S.. Brak wsparcia ze strony męża było główną przyczyną występujących ówczesnie konfliktów między małżonkami. Pozwana podjęła decyzję o podziale majątku stron.

W okresie 2014 – 2015 roku pozwany pracował w komisie samochodowym w S. przy ul. (...). W tym czasie pozwana nie pracowała.

W dniu 25 września 2014 roku przed notariuszem P. C. (2) pomiędzy S. S. (6) i D. S. a S. S. (1) i R. S. doszło do zawarcia w formie aktu notarialnego, Rep. „A” (...) przedwstępnej umowy sprzedaży. Zgodnie z jej postanowieniami, S. i D. małżonkowie S. zobowiązali się sprzedać S. i R. małżonkom S. lub osobie przez nich wskazanej działkę gruntu nr (...), o obszarze 0,1348 ha oraz działkę gruntu nr (...), o obszarze 0,1585 ha, powstałe z podziału nieruchomości opisanej szczegółowo w § 1 umowy, a S. i R. S. zobowiązali się kupić te działki lub wskazać osobę, która zawrze umowę przyrzeczoną i oświadczyli, że w ich małżeństwie obowiązuje ustawowy ustrój wspólności majątkowej małżeńskiej i dokonają nabycia do majątku wspólnego. Umowa została zawarta pod warunkiem wygaśnięcia wpisanego do księgi wieczystej na udziale sprzedających prawa dożywocia. W § 6 umowy strony określiły cenę nieruchomości na 110.000 złotych, a sprzedający oświadczyli, że cena została na ich rzecz uiszczona. Działki zostały oddane kupującym w używanie.

W dniu 18 czerwca 2015 roku przed notariuszem P. C. (1) pomiędzy S. S. (6) i D. S. a S. S. (1) i R. S. doszło do zawarcia w formie aktu notarialnego, Rep. „A” (...), umowy sprzedaży. Zgodnie z jej postanowieniami S. S. (6) i D. S. sprzedali S. i R. małżonkom S. działkę gruntu nr (...), o obszarze 0,1348 ha oraz nr (...), o obszarze 0,1585 ha, położone w S., obręb ewidencyjny (...), dla których Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Cenę przedmiotu umowy strony określiły na kwotę 110.000 złotych.

W tym samym dniu, tj. 18 czerwca 2015 roku R. S. oraz jego żona S. S. (1) zawarli przed notariuszem P. C. (1) w formie aktu notarialnego, Rep. „A” (...), umowę majątkową małżeńską ustawiającą w ich małżeństwie rozdzielność majątkową. Następnie, pomiędzy małżonkami doszło do zawarcia przed ww. notariuszem w formie aktu notarialnego,

Rep. „A” nr (...), umowy o częściowy podział majątku wspólnego. W ramach tej umowy dokonano podziału majątku małżonków w ten sposób, że S. S. (1) nabyła w całości nieruchomości stanowiącą działkę gruntu numer (...), o obszarze 0,1585 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie prowadzi księgę wieczystą odłączoną z księgi wieczystej KW (...) (obecnie księga KW numer (...)); R. S. nabył własność nieruchomości stanowiącej działkę gruntu numer (...) o obszarze 0,1348 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...). Strony oświadczyły, że podziału tego dokonują bez obowiązku spłat, zaś podział majątku wspólnego obejmuje część majątku, który był uprzednio objęty wspólnością ustawową a zawarcie umowy wyczerpuje wszelkie wzajemne roszczenia stron z tytułu podziału majątku wspólnego, jak również rozliczenia nakładów i wydatków z majątków osobistych na majątek wspólny oraz z majątku wspólnego na majątki osobiste w zakresie składników objętych umową. Strony określiły wartość przedmiotu umowy na kwotę 110.000 złotych.

W dniu 15 kwietnia 2016 roku pomiędzy S. S. (1) a S. H. i M. H. została zawarta przed notariuszem P. C. (1) w formie aktu notarialnego, Rep. „A” nr (...) umowa sprzedaży. Na jej podstawie S. S. (1) sprzedała S. H. i M. H. nieruchomość stanowiącą działkę gruntu nr (...), o obszarze 0,1585 ha, położoną w S., obręb ewidencyjny (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód prowadzi księgę wieczystą odłączoną z księgi wieczystej KW (...) (obecnie księga KW numer (...)). Strony ustaliły cenę sprzedaży na kwotę 80.000 złotych. Z kolei R. S. sprzedał należącą do niego działkę za kwotę 50.000 złotych.

Po podziale majątku wspólnego S. i R. S. prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S. weszło do ich majątków osobistych w udziałach po 1/2 części. Aktualnie współwłaścicielami lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w S. jest matka R. S. oraz syn S. S. (1) i R. S..

Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w S. prowadził wobec R. S. postępowanie kontrolne nr (...) w zakresie deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania i wpłacania podatku akcyzowego za następujące okresy: od 1 września 2014 roku do 31 października 2014 roku - wszczęte postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2016 roku, od 1 listopada 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku - wszczęte postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 roku, od 1 stycznia 2015 roku do 30 czerwca 2015 roku - wszczęte postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 roku

Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej w S., decyzjami z 28 czerwca 2016 roku określił R. S. zobowiązanie w podatku akcyzowym za wyżej wymienione okresy w łącznej wysokości 2.751.840 złotych. W decyzji nr (...) organ określił zobowiązanie podatkowe w podatku akcyzowym za wrzesień 2014 roku w wysokości 305.757 złotych oraz za październik 2014 roku w kwocie 305.757 złotych; w decyzji nr (...) za listopad 2014 roku w wysokości 305.757 złotych oraz za grudzień 2014 roku w wysokości 305.757 złotych; w decyzji nr (...) za styczeń 2015 roku w wysokości 305.757,00 złotych, za luty 2015 roku w wysokości 305.757 złotych, za marzec 2015 roku w wysokości 305.757 złotych, za kwiecień 2015 roku w wysokości 305.757 złotych oraz za maj 2015 roku w wysokości 305.757 złotych. W uzasadnieniu przywołanych decyzji Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej stwierdził, że podstawą wszczęcia postępowania kontrolnego były materiały zgromadzone w toku śledztwa prowadzonego przez Prokuraturę Apelacyjną w Białymstoku o sygnaturze V Ds. 8/15, przeciwko R. S. (data wszczęcia postępowania 20 lutego 2015 roku). Z akt sprawy karnej zostały wyłączone dowody z postępowania karnego, w tym między innymi protokoły przesłuchania zobowiązanego z dnia 9 i 11 września 2015 roku oraz 14 stycznia 2016 roku. Przedmiotem tych przesłuchań były okoliczności związane z nabywaniem i sprzedażą przez R. S. suszu tytoniowego bez składania wymaganych deklaracji podatkowych oraz bez zachowania obowiązków przewidzianych w ustawach podatkowych, czyli okoliczności bezpośrednio związane z realizacją obowiązków w zakresie akcyzy oraz podatku od towarów i usług za okresy objęte postępowaniem kontrolnym.

Środki uzyskane ze sprzedaży działki nr (...) o obszarze 0,1348 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...) R. S. zamierzał przeznaczyć na opłacanie kosztów pomocy prawnej. Pozwana w tym czasie utrzymywała się z prac dorywczych (sprzątanie mieszkań). Pod koniec 2016 roku albo na początku 2017 roku pozwana wystąpiła z pozwem o rozwód. Po namowach dzieci pozew został cofnięty przez pozwaną.

Decyzje Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. wydane wobec R. S. zostały utrzymane w mocy przez Dyrektora Izby Celnej w S. decyzjami z dnia 30 września 2016 roku o numerach: (...) Wojewódzki Sąd Administracyjny w S. postanowieniami o sygn. akt I SA/Sz 1205/16, I SA/Sz 1206/16 oraz I SA/Sz 1207/16 z dnia 8 czerwca 2017 roku odrzucił skargi na ww. decyzje. Postanowienia wydane w tych sprawach są prawomocne.

Należności określone w tych decyzjach nie zostały uiszczone. W związku z niespełnieniem tych zobowiązań Dyrektor Izby Celnej w S. w dniu 8 grudnia 2016 roku wystawił następujące tytuły wykonawcze:

1. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 28 października 2014 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 51.803 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 27 października 2014 roku;
2. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 26 listopada 2014 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 49.859 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 25 listopada 2014 roku;
3. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 30 grudnia 2014 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 47.581 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 29 grudnia 2014 roku;
4. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 27 stycznia 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 45.704 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 26 stycznia 2015 roku;
5. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 26 lutego 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 43.694 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 25 lutego 2015 roku;
6. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 26 marca 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 41.818 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 25 marca 2015 roku;
7. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 28 kwietnia 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 39.606 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 27 kwietnia 2015 roku;
8. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 26 maja 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 37.730 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 25 maja 2015 roku;
9. (...) z 8 grudnia 2016 roku na kwotę 305.757 złotych z oznaczeniem daty od której naliczało się odsetki – 26 czerwca 2015 roku, wysokością odsetek na dzień wystawienia tytułu wykonawczego – 35.655 złotych oraz datą powstania należności pieniężnej – 25 czerwca 2015 roku

Organ egzekucyjny w toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego przeciwko dłużnikowi podatkowemu R. S. podjął liczne czynności zmierzające do wyegzekwowania należności podatkowych od dłużnika. W toku prowadzonego postępowania egzekucyjnego 4 października 2017 roku dokonano zajęcia rachunku bankowego. Zawiadomienia o zajęciu doręczono zobowiązanemu w dniu 26 października 2017 roku W dniu 24 października 2017 roku (...) Bank (...) zawiadomił Naczelnika (...) Urzędu Skarbowego w S., że zajęcie nie może zostać zrealizowane ze względu na zerowe saldo zajętego rachunku dłużnika. Pismem z dnia 24 października 2017 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. poinformował organ egzekucyjny, że zobowiązany nie pobiera zasiłków, renty czy emerytury.

Postanowieniem z dnia 11 grudnia 2017 roku nr(...) Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S. umorzył postępowanie egzekucyjne z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W uzasadnieniu wskazanego postanowienia organ egzekucyjny powołał się na protokół z czynności egzekucyjnych, z którego wynika, że zobowiązany jest bezrobotny, utrzymuje się z prac dorywczych, a jedyne konto które posiada w (...) Bank (...) (zajęte przez organ egzekucyjny) zamknął. Czynności egzekucyjne nie doprowadziły do zaspokojenia chronionych w przedmiotowej sprawie wierzytelności pieniężnych. Prowadzone postępowanie egzekucyjne wykazało, że dłużnik nie posiada wystarczających środków majątkowych na pokrycie chociażby części należności przysługującej Skarbowi Państwa.

R. S. i S. S. (1) utrzymują ze sobą kontakt, jednakże jest on ograniczony do relacji koleżeńskim. Nie zamieszkują razem.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, że powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Wyjaśnił, że odpowiedzialność pozwanej z uwagi na zakreśloną podstawę faktyczną powództwa znajduje umocowanie w przepisie art. 527 i nast. k.c. Powołując treść art. 527 § 1-3 k.c. Sąd Okręgowy zważył, że zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej dłużnik odpowiada za zobowiązanie całym swoim majątkiem, zarówno obecnym, jak i przyszłym, z tym zastrzeżeniem, że w praktyce wierzyciel może liczyć na zaspokojenie swojej należności tylko z majątku dłużnika rzeczywiście istniejącego w chwili realizacji roszczenia. Zgodnie z art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki. Wyjątek od powyższej zasady wprowadza jednak art. 28 § 1 tej ustawy, który stanowi, że w przypadku osób pozostających w związku małżeńskim odpowiedzialność, o której mowa w art. 26, obejmuje majątek odrębny podatnika oraz majątek wspólny podatnika i jego małżonka. Skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem: 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej, 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu, 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka, 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji (§ 2). Samo powstanie obowiązku podatkowego związanego z naliczeniem obciążeń akcyzowych nie wpływa na swobodę dłużnika w dysponowaniu swoim majątkiem. Pomimo istnienia konieczności uregulowania zobowiązania może on nadal rozporządzać swoimi prawami majątkowymi (w tym np. dokonać sprzedaży udziału w prawie własności) oraz zaciągać inne zobowiązania. Niemniej istnieje prawdopodobieństwo, że wskutek takich działań majątek dłużnika może jednak zostać doprowadzony do stanu uniemożliwiającego lub zagrażającego zaspokojeniu wierzyciela, który w związku z tym ponosi ryzyko niewypłacalności dłużnika. Sąd Okręgowy wskazał również, że celem instytucji skargi pauliańskiej jest ochrona interesów wierzyciela na wypadek nielojalnego (czy wręcz nieuczciwego) postępowania dłużnika, który z pokrzywdzeniem wierzyciela wyzbywa się składników swego majątku na rzecz osób trzecich lub majątek ten obciąża, zaciągając kolejne zobowiązania i w ten sposób stwarza lub pogłębia stan swojej niewypłacalności. Konstrukcja ochrony pauliańskiej oparta jest na instytucji względnej bezskuteczności czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela. W razie uwzględnienia żądania przez sąd wierzyciel uzyskuje możliwość dochodzenia zaspokojenia od osoby trzeciej, będącej stroną czynności prawnej uznanej za bezskuteczną wobec skarżącego, z ograniczeniem do przedmiotów majątkowych, które wskutek zaskarżonej czynności wyszły z majątku dłużnika lub do niego nie weszły. Jako przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej Sąd Okręgowy wskazał istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności; dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią; pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika; dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela; uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią oraz działanie osoby trzeciej w złej wierze. Nadto, wszystkie przesłanki muszą wystąpić kumulatywnie, a ciężar ich udowodnienia obciąża wierzyciela, który jest uprawniony do zaskarżenia czynności prawnej dłużnika.

W ocenie Sądu Okręgowego, powód wykazał, że przysługuje mu względem dłużnika R. S. wierzytelność polegająca na obowiązku spełnienia świadczeń podatkowych z tytułu podatku akcyzowego. Powołując treść przepisów art. 21 § 1 pkt 1 i § 2 Ordynacji podatkowej oraz art. 103 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 roku – o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2021 roku, poz. 685), Sąd ten wskazał, że wierzytelności podatkowe, których dotyczą decyzje wydane w dniu 28 czerwca 2016 roku w sprawie prowadzonej przeciwko R. S., powstały przed datą dokonania czynności prawnej z dnia

18 czerwca 2015 roku Sąd Okręgowy podzielił także stanowisko powoda, zgodnie z którym zobowiązanie podatkowe, którym obciążony został R. S., związane było z zaistnieniem zdarzenia, z którym ustawa wiąże jego powstanie. Zdarzenia takie stały się przedmiotem prowadzonego przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. postępowania kontrolnego, które odnosiło się do prawidłowości deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania i wpłacania podatku akcyjnego. W uzasadnieniach decyzji z dnia 28 czerwca 2016 roku wskazano, że podstawą wszczęcia postępowania kontrolnego były materiały zgromadzonego w toku śledztwa prowadzonego przeciwko R. S. przez Prokuraturę Apelacyjną w Białymstoku w sprawie o sygn. akt V Ds. 8/15. W toku postępowania ustalono okresy, których dotyczył obowiązek podatkowy, tj. od 1 września 2014 roku do 31 października 2014 roku (postępowanie zostało wszczęte postanowieniem z dnia 29 kwietnia 2016 roku), od 1 listopada 2014 roku do 31 grudnia 2014 roku (postępowanie zostało wszczęte postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 roku), od 1 stycznia 2015 roku do 30 czerwca 2015 roku, (postępowanie zostało wszczęte postanowieniem z dnia 7 kwietnia 2016 roku). W związku z powstałymi nieprawidłowościami Dyrektor Urzędu Kontroli Skarbowej decyzjami z dnia 28 czerwca 2016 roku określił R. S. zobowiązanie w podatku akcyzowym na ww. okresy po kwocie 305.757 złotych za miesiące wrzesień-grudzień 2014 roku oraz styczeń-maj 2015 roku. Wierzytelności te zostały potwierdzone w wydanych w sprawie R. S. decyzjach podatkowych, lecz również w wydanych tytułach wykonawczych, stanowiących następnie podstawę do prowadzenia przeciwko dłużnikowi postępowania egzekucyjnego. Jako że pozwana nie kwestionowała treści tych dokumentów, wysokość zobowiązania dłużnika uznana została za bezpieczną.

Sąd Okręgowy zważył, że stronie powodowej przysługują wobec R. S. jako dłużnika podatkowego wierzytelności pieniężne wraz z należnymi odsetkami od zaległości podatkowych, powiększone o koszty upomnień i koszty egzekucji, których łączna wysokość – uwzględniając należność główną oraz odsetki za zwłokę na dzień 10 czerwca 2020 roku – wyniosła 3917147,34 złotych, w tym 2751726,00 złotych należność głównej oraz kwota 1165421,34 złotych odsetek, z tytułu podatku akcyzowego. W dacie dokonania spornej czynności prawnej R. S. obciążały zobowiązania podatkowe, za które odpowiadał on całym swoim majątkiem, jak również majątkiem stanowiącym wspólność ustawową małżeńską. Na podstawie umowy zawartej pomiędzy R. S. a pozwaną o częściowy podział majątku wspólnego z dnia 18 czerwca 2015 roku dokonano podziału majątku małżonków w ten sposób, że S. S. (1) nabyła w całości nieruchomości stanowiącą działkę gruntu nr (...) o obszarze 0,1585 ha, położoną w S., obręb ewidencyjny (...), zaś R. S. nabył własność nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...) o obszarze 0,1348 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...). Na podstawie tej umowy dłużnik dokonał zatem czynności prawnej z osobą trzecią, tj. swoją małżonką S. S. (1). Jednocześnie Sąd Okręgowy podzielił stanowisko pozwanej, zgodnie z którym strony umowy otrzymały świadczenia ekwiwalentnej w postaci jednej z podobnych nieruchomości, których wartość, nawet uwzględniając cenę ich sprzedaży oraz ich indywidualne cechy (powierzchnia, położenie), okazała się do siebie bardzo zbliżona. Z zeznań stron wynika, że obie działki zostały już sprzedane: działka R. S. za kwotę 50000 złotych, a działka pozwanej za kwotę 80000 złotych.

Odnosząc się do przesłanki pokrzywdzenia powoda jako wierzyciela, Sąd Okręgowy przede wszystkim przywołał treść art. 527 k.c., po czym zaznaczył, że okoliczności niniejszej sprawy przemawiają za przypisaniem dłużnikowi podatkowemu świadomości i zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli. W ocenie Sądu Okręgowego, R. S. – w momencie dokonywania ww. czynności – jako osoba regularnie dokonująca zakupu i sprzedaży suszu tytoniowego, a więc w zasadzie profesjonalny uczestnik obrotu gospodarczego – wiedział o obowiązujących przepisach w zakresie zobowiązań podatkowych oraz o sposobie rozliczania podatku od towarów i usług, ewentualnie podatku od osób fizycznych. Na dzień dokonywania czynności prawnej dłużnik miał świadomość toczącego się przeciwko niemu postępowania przygotowawczego w sprawie o sygn. akt V Ds. 8/15. W ocenie Sądu Okręgowego, działanie R. S. oraz pozwanej S. S. (1) doprowadzić miało do tego, by R. S. uniknął zajęcia majątku mogącego służyć do zabezpieczenia, a później zaspokojenia, należności podatkowych już istniejących. Dokonując czynności prawnej z dnia 18 czerwca 2015 roku dłużnik miał świadomość, że dokonana transakcja wpłynie negatywnie na jego stan majątku, a tym samym utrudni, a wręcz uniemożliwi wierzycielowi dochodzenie przysługujących mu należności.

Zdaniem Sądu Okręgowego, R. S. miał również zamiar pokrzywdzenia wierzyciela. Wyzbycie się przez niego majątku miało służyć ochronie majątku – a przynajmniej jego części – przed przymusowym dochodzeniem przez wierzyciela swojej należności. Po przeprowadzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko R. S., postanowieniem z dnia 11

grudnia 2017 roku, Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S. umorzył postępowanie z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W uzasadnieniu wskazanego postanowienia organ egzekucyjny powołał się na protokół z czynności egzekucyjnych, z którego wynika, że zobowiązany jest bezrobotny, utrzymuje się z prac dorywczych, a jedyne konto które posiada w (...) Bank (...) (zajęte przez organ egzekucyjny) zamknął. Czynności egzekucyjne nie doprowadziły do zaspokojenia chronionych w przedmiotowej sprawie wierzytelności pieniężnych. Prowadzone postępowanie egzekucyjne wykazało, że dłużnik nie posiada wystarczających środków majątkowych na pokrycie chociażby części należności przysługującej od niego w stosunku do Skarbu Państwa.

W zakresie świadomości dłużnika działania z pokrzywdzeniem wierzycieli Sąd Okręgowy uznał, że bez znaczenia pozostaje, kiedy zostało wszczęte postępowanie kontrolne (tj. 29 kwietnia 2016 roku), a także kiedy odbyły się przesłuchania zobowiązanego w trakcie postępowania przygotowawczego prowadzonego w sprawie o sygn. akt V Ds. 8/15 (wrzesień 2015 roku). R. S. wskazywał bowiem, że wysokość obciążających go zobowiązań podatkowych została ustalona w zasadzie w oparciu o jego zeznania złożone przed organem prowadzącym postępowanie przygotowawcze w sprawie. Wówczas miał się on przyznać do przewożenia pewnych ilości tytoniu bez nałożonego podatku akcyzowego. Wskutek dokonanej czynności pozwana odniosła natomiast korzyść. Z majątku wspólnego małżonków do jej majątku osobistego przeszła nieruchomości gruntowa, którą pozwana następnie zbyła na rzecz S. H. i M. H. za kwotę 80.000 złotych. Jako że wartość dwóch nieruchomości stanowiących pierwotnie przedmiot własności małżonków określona została na kwotę 110000 złotych, pozwana zbyła nieruchomości za kwotę zbliżoną do wartości dwóch nieruchomości łącznie.

Za bezprzedmiotowe Sąd Okręgowy uznał rozważania pozwanej, zgodnie z którymi dokonany przez nią i jej męża częściowy podział majątku kreował dla wierzyciela sytuację mniej skomplikowaną, bowiem wierzyciel, aby prowadzić egzekucję z majątku wspólnego, byłby zmuszony najpierw uzyskać tytuł wykonawczy przeciwko małżonkowi dłużnika, co utrudnić miałyby wszczęcie postępowania. Jak słusznie zauważył powód, w przypadku braku podziału majątku wspólnego wierzyciel mógłby prowadzić egzekucję z obydwu nieruchomości, zgodnie z art. 26 w związku z art. 29 § 1 Ordynacji podatkowej. W ocenie Sądu Okręgowego, pozwana, zawierając z R. S. umowę o częściowy podział majątku, musiała działać w złej wierze. Jednocześnie Sąd nie dał wiary twierdzeniom pozwanej, iż relacje między nią a mężem, w okresie zaistnienia przesłanek do naliczania R. S. należności z tytułu podatku akcyzowego, były tak złe, że nie miała ona żadnej świadomości odnośnie spraw osobistych męża, w tym związanych z prowadzonym przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej w S. postępowaniem. Sam R. S. w trakcie przeprowadzonego dowodu z jego przesłuchania wskazywał, że w 2014 roku jego relacje z żoną były poprawne. Oddawał on wówczas pozwanej swoje wynagrodzenie, z którego utrzymywana była cała ich rodzina, w tym dwoje dzieci. Zdaniem Sądu Okręgowego, zebrany materiał dowodowy, oparty w głównej mierze na zeznaniach złożonych przez samą pozwaną i świadka R. S., nie daje podstaw do przyjęcia, że w 2015 roku małżonkowie nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego, a jedynie czasami się spotkali, zwłaszcza, że mieli wspólne dzieci i wspólne zobowiązania. Sąd Okręgowy poddał również w wątpliwość twierdzenia odnośnie złożonego na przełomie 2016/2017 pozwu o rozwód. Pozwana nie przedłożyła żadnego dowodu w tym zakresie, zaś zapoznanie się z treścią takiego pisma pozwoliłoby na ocenę wiarygodności podnoszonych przez stroną pozwaną twierdzeń.

Za nieudowodnione Sąd Okręgowy uznał stanowisko pozwanej, jakoby o zobowiązaniach R. S. w stosunku do organu podatkowego dowiedziała się dopiero po 2 latach od dokonania podziału majątku wspólnego. Złych relacji między pozwaną a jej mężem nie potwierdzili również przesłuchani w sprawie świadkowie. Świadek M. W. – siostra R. S. – wprost wskazywała, że nie wie, czy w 2015 roku pozwana pozostała w ścisłej relacji z R. S.; nie wie jaka była sytuacja finansowa brata w tym czasie; nie wie nic o podziale majątku ani z czego dokładnie utrzymywał się R. S.. Nadto, Sąd Okręgowy zważył, że pozwana nie miała stałego zatrudnienia we wskazanym okresie ani nie wykazała z jakich faktycznie źródeł pochodziły znaczne kwoty pieniężne przeznaczone przez małżonków na nabycie nieruchomości. Dodatkowo, S. S. (1) z R. S. nadal łączy stosunek małżeństwa w związku z czym w niniejszej sprawie działa domniemanie wyrażone w art. 527 § 3 k.c. Tym samym, w ocenie Sądu Okręgowego, istnieją przesłanki do uwzględnienia skargi pauliańskiej.

Stan faktyczny sprawy ustalono na podstawie dowodów z dokumentów, których autentyczności strony nie kwestionowały, a które nie budziły wątpliwości Sądu, a także dowodów z zeznań świadka R. S., S. S. (6), D. S. oraz M. W.. Sąd Okręgowy zważył, że zeznania R. S. częściowo przyczyniły się do dokonania istotnych dla sprawy ustaleń, takich jak: przyczyny dokonania częściowego podziału majątku małżonków, sytuacji finansowej świadka i pozwanej w 2015 roku, relacji świadka z pozwaną z 2015 roku Zeznania S. S. (6) i D. S. Sąd uznał za przydatne do poczynienia ustaleń w zakresie okoliczności odnoszących się do tego, czy dłużnik działał w celu pokrzywdzenia wierzycieli, a nie ze świadomością takiego działania, rozliczeń wynikających z umowy przedwstępnej. Podstawą ustaleń w sprawie stały się także zeznania samej pozwanej, przeprowadzone na okoliczność relacji pozwanej z dłużnikiem R. S. w 2015 roku, przyczyn dokonania częściowego podziału majątku małżonków oraz sytuacji finansowej R. S. w 2015 roku i samej pozwanej.

O kosztach postępowania Sąd Okręgowy orzekł zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, wyrażoną w art. 98 § 1 k.p.c.

Pozwana zaskarżyła powyższy wyrok w całości, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego:

a) art. 527 § 1 i 2 i 3 k.c., polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu i uwzględnieniu powództwa w sytuacji, gdy Sąd przyznał, że czynność między dłużnikiem, a pozwaną była świadczeniem ekwiwalentnym a mimo to przyjął, że prowadziła do pokrzywdzenia wierzyciela,

b) art. 527 § 1 i 2 i 3 k.c., polegające na jego niewłaściwym zastosowaniu i uwzględnieniu powództwa, w sytuacji gdy nie doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, albowiem uzyskany przez dłużnika skutek dokonania zaskarżonej czynności z pozwaną ekwiwalent w postaci nieruchomości o porównywalnej wartości pozostał w majątku dłużnika i mógł posłużyć do zaspokojenia wierzycieli,

c) art. 527 § 1 i 2 i 3 k.c. w zw. z art. 6 k.c., polegające na ich niewłaściwym zastosowaniu i uwzględnieniu powództwa, w sytuacji gdy powód nie wykazał, aby skutek dokonania zaskarżonej czynności pomiędzy dłużnikiem, a pozwaną doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, tj. aby dłużnik stał się niewypłacalny w większym stopniu niż przed jej dokonaniem, czynność podziału majątku nie spowodowała niemożności, utrudnienia lub odwleczenia zaspokojenia wierzyciela, a pozwana uzyskała korzyść kosztem majątku dłużnika oraz że mając na uwadze okoliczności sprawy i fakt, że małżonkowie jeszcze w 2014 roku kupowali „nowe” nieruchomości, dłużnik miał świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzyciela;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie, że:

a) nieudowodnione okazały się twierdzenia pozwanej, że relacje między pozwaną, a jej mężem nie były dobre i pozostawali oni w separacji faktycznej, podczas gdy zeznania pozwanej i dłużnika pozostawały co do tych okoliczności zgodne, spójne i logiczne, a z zeznań świadka M. W. wynika, że pozwana aktualnie również nie mieszka z dłużnikiem i nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego,

b) dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela podczas, gdy pozwana i R. S. w dniu 25 września 2014 roku podpisali umowę przedwstępną nabycia nieruchomości, nabyli udział w nieruchomości przy ul. (...), a w 2015 roku na licytacji komorniczej zakupili nieruchomość przy ul. (...), a co za tym idzie pomnażali swój majątek, a przy świadomości istnienia wierzytelności powoda takie działania uznać należałoby za nielogiczne i stojące w oczywistej sprzeczności ze stanowiskiem powoda, podczas gdy okoliczności powyższe jednoznacznie potwierdzają fakt braku świadomości po stronie pozwanej oraz dłużnika co do istnienia zobowiązania podatkowego.

W uzasadnieniu apelacji skarżąca uszczegółowiła powyższe zarzuty, podnosząc m.in., że w wyniku częściowego podziału majątku wspólnego otrzymała działkę o obszarze 0,1585 ha, podczas gdy dłużnik podatkowy R. S. otrzymał

działkę mniejszą o zaledwie 237 m². W ocenie apelującej, czynności prawnej dłużnika nie sposób uznać za dokonaną z pokrzywdzeniem wierzycieli, ponieważ wierzyciel miał możliwość prowadzenia egzekucji z nieruchomości. Z pokrzywdzeniem wierzyciela mielibyśmy do czynienia w przypadku, gdyby dłużnik nie otrzymał z podziału majątku żadnego składnika majątku lub jeżeli dłużnikowi przypadłby niewielki udział w majątku wspólnym. Natomiast po dokonaniu częściowego podziału majątku dłużnik R. S. nie stał się niewypłacalny. Nie wyzbył się on całego majątku, a okoliczność, że wyzbył się go później nie powinna być rozważana w kontekście sytuacji pozwanej. Zdaniem skarżącej, prowadzenie egzekucji z nieruchomości, którą dłużnik otrzymał w wyniku podziału bez wątpienia było możliwe i prowadziło do częściowego zaspokojenia wierzyciela.

Pozwana stoi na stanowisku, że ekwiwalentna czynność dłużnika wyłącza przesłankę pokrzywdzenia wierzyciela. Przekonujący jest pogląd, że jeżeli dłużnik – w zamian za swoje świadczenie – otrzymał właściwy i podlegający egzekucji ekwiwalent, którego się następnie wyzbył, nie można zaskarżyć skargą pauliańską czynności ekwiwalentnej, lecz czynność, na podstawie której dłużnik wyzbył się tego ekwiwalentu. Ponadto, uwzględniając, że zobowiązanie podatkowe R. S. dotyczy okresu od września 2014 roku, apelująca zaznaczyła, że w dniu 25 września 2014 roku podpisała wraz z R. S. umowę przedwstępną na zakup nieruchomości, które następnie stanowiły przedmiot podziału. W 2014 roku małżonkowie nabyli również udział w nieruchomości przy ul. (...), zaś w 2015 roku zakupili na licytacji komorniczej mieszkanie przy ul. (...) za pieniądze otrzymane z darowizny. Jeżeli pozwana miałaby jakąkolwiek wiedzę na temat zobowiązań podatkowych R. S., całkowicie pozbawione sensu byłoby nabywanie przez małżonków nieruchomości, czy jakichkolwiek innych składników majątku. Nabywanie nieruchomości mogło jedynie utwierdzać pozwaną w przekonaniu, że sytuacja finansowa jej rodziny jest dobra, a małżonkowie starają się mnożyć majątek. Skoro zaś relacje małżonków uległy następnie pogorszeniu, to logicznym i rozsądnym była decyzja o dokonaniu częściowego podziału majątku.

Powód w odpowiedzi na apelację pozwanej wniósł o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Tytułem uwagi wstępnej wskazać należy, że na mocy art. 4 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 28 maja 2021 roku o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 1090) zmieniono przepis art. 15zss⁽¹⁾ ustawy z dnia 2 marca 2020 roku o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm.), nadając mu następujące brzmienie: „w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu Covid-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich, w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c., w pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy”. Brak stosownego zarządzenia prezesa sądu, jak również szczególnej zawilóści sprawy lub precedensowego jej charakteru, uzasadniał wydanie przez Sąd Apelacyjny orzeczenia w składzie jednego sędziego.

Uwzględniając treść przepisu art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c., wskazać należy, że Sąd Apelacyjny, dokonując własnej oceny przedstawionego pod osąd materiału procesowego, stwierdził, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a poczynione ustalenia faktyczne (zawarte w wyodrębnionej redakcyjnie części uzasadnienia zaskarżonego wyroku) nie są wadliwe i znajdują odzwierciedlenie w treści przedstawionych w sprawie dowodów. Sąd odwoławczy ustalenia Sądu Okręgowego czyni częścią uzasadnienia własnego wyroku, nie znajdując potrzeby ponownego ich szczegółowego przytoczenia.

Przechodząc zatem do oceny zasadności poszczególnych zarzutów apelacyjnych, Sąd odwoławczy zauważa, że zarzuty w odniesieniu do prawa materialnego mogą być właściwie ocenione i rozważone tylko na tle niewadliwie ustalonego stanu faktycznego. Nie można skutecznie dowodzić błędu w subsumpcji przez kwestionowanie prawidłowości dokonanych przez sąd ustaleń faktycznych. Skuteczne zgłoszenie zarzutu dotyczącego naruszenia prawa materialnego wchodzi zasadniczo w rachubę tylko wtedy, gdy ustalony przez sąd pierwszej instancji stan faktyczny, będący podstawą zaskarżonego wyroku, nie budzi zastrzeżeń (tak: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 marca 1997 roku, II CKN 60/97, publ. OSNC 1997/9/128 czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2020 roku, IV CSK 607/18). Dlatego też analizę zarzutów apelacyjnych należało rozpocząć od weryfikacji ustalonego przez Sąd Okręgowy stanu faktycznego.

I tak, pozwana zarzuciła wyrokowi Sądu Okręgowego naruszenie przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i uznanie za nieudowodnione, iż jej relacje z mężem nie były dobre i pozostawali oni w separacji faktycznej, jak również, że dłużnik podatkowy działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Sąd odwoławczy wskazuje, że zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie. Tytułem uwagi ogólnej wskazać należy, że w świetle ukształtowanej w praktyce i nauce wykładni normy art. 233 § 1 k.p.c. nie może oznaczać naruszenia zasad oceny dowodów jedynie to, iż określony dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego. Ocena dowodów należy bowiem do zasadniczych kompetencji jurysdykcyjnych (władzy) sądu orzekającego i nawet sytuacja, w której z treści dowodu (materiału dowodowego) można wywieść wnioski inne, niż przyjęte przez sąd, nie stanowi jeszcze o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. W orzecnictwie i literaturze wielokrotnie podkreślano, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd wywodząc wnioski faktyczne z przeprowadzonych dowodów, uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego. Za naruszające normę art. 233 § 1 k.p.c. uznać należy też dokonanie oceny niekompletnej (a więc newszechstronnej – pomijającej istotne dla poczynienia prawidłowych ustaleń fragmenty materiału procesowego). Dla skuteczności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. konieczne jest wskazanie przyczyn dyskwalifikujących rozumowanie sądu. W szczególności skarżący powinien wskazać, w jaki sposób sąd naruszył opisane kryteria przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłusznie im je przyznając, względnie wskazać jakie dowody wskazujące na fakty istotne dla rozstrzygnięcia zostały przez Sąd pominięte. Sąd Apelacyjny podziela pogląd wyrażany w judykaturze, wedle którego niewątpliwie nie jest wystarczającym uzasadnieniem zarzutu naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. przedstawienie przez stronę skarżącą własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez sąd pierwszej instancji. Skarżący ma obowiązek wykazania naruszenia przez sąd paradygmatu oceny wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c., a zatem wykazania, że sąd wywiódł z materiału procesowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego, względnie pominął w swojej ocenie istotne dla rozstrzygnięcia wnioski wynikające z konkretnych dowodów.

Odnosząc się do zarzutów apelacji dotyczących oceny materiału dowodowego stwierdzić należy, że skarżąca - dla umotywowania swojego stanowiska - nie przedstawiła argumentów podważających poprawność zastosowania normy art. 233 § 1 k.p.c. (a więc nie przedstawia podstaw wskazujących na sprzeczność ocen dokonanych przez Sąd z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego). W tym zakresie ogranicza się wyłącznie do ogólnikowego zakwestionowania dokonanej przez sąd pierwszej instancji oceny zeznań pozwanej i świadków R. S. oraz M. W.. W uzasadnieniu apelacji skarżąca również nie uszczegóławia, jakich braków w logice czy błędów w toku rozumowania dopuścił się sąd pierwszej instancji, oceniając materiał dowodowy. Skoro pozwana nie wskazała, w czym upatruje uchybień sądu w zakresie dokonanej oceny dowodów, na czym - jej zdaniem - polega wadliwość stanowiska zaprezentowanego w uzasadnieniu, jak również które z przedstawionych wyżej reguł rządzących tą oceną zostały naruszone, jej stanowisko procesowe nie poddaje się weryfikacji Sądu Apelacyjnego.

Jeśli zaś chodzi o zarzut przekroczenia przez Sąd Okręgowy granic swobodnej oceny materiału dowodowego i uznanie, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, podczas gdy pozwana i R. S. – w czasie dokonywania kwestionowanej czynności prawnej – pomnażali swój majątek, Sąd Apelacyjny wskazuje, że skarżąca w istocie nie podważa ustaleń faktycznych dokonanych przez Sąd pierwszej instancji, ale kwestionuje wnioski wysunięte przez ten Sąd z ustalonego stanu faktycznego, które doprowadziły do przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że R. S., zawierając z pozwaną umowę o podział majątku wspólnego, miał świadomość, iż dokonana transakcja wpłynie negatywnie na stan

jego majątku, a tym samym utrudni, a wręcz uniemożliwi wierzycielowi dochodzenie przysługujących mu należności. Sąd odwoławczy zauważa, że podnoszone przez apelującą – w ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. – kwestia świadomości (czy też jej braku) dłużnika podatkowego działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, stanowiąca jedną z przesłanek warunkujących o uznanie kwestionowanej czynności prawnej za bezskuteczną, odnosi się do zagadnień *sui generis* materialnoprawnych, gdyż jest immanentnie związana z przesłankami zastosowania art. 527 k.c. i dotyczy odmiennej oceny prawnej faktów, które Sąd Okręgowy uczynił integralną częścią ustalonego stanu faktycznego. Ocena taka dokonywana jest w fazie subsumcji (podstawienia) właściwych norm prawa materialnego do ustalonego stanu faktycznego. W związku z tym, podniesiony przez pozwaną zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. pozostaje w pełni chybiony. Natomiast wyjaśnienie przyczyn poprawności (bądź braku poprawności) wyводу Sądu Okręgowego w tym zakresie nastąpi równoległe z szczegółowym omawianiem materialnoprawnej podstawy powództwa.

Przechodząc do oceny zarzutów materialnoprawnych Sąd Apelacyjny wskazuje, iż pozostają one całkowicie chybione. Pozwana zarzuca Sądowi Okręgowemu naruszenie art. 527 § 1-3 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i uwzględnienie powództwa, podczas gdy – w jej ocenie – kwestionowana przez stronę powodową czynność nie była czynnością o charakterze fraudacyjnym, zaś w jej wyniku pozwana nie odniosła korzyści majątkowej, albowiem to co uzyskała, wiązało się ze świadczeniem wzajemnym na rzecz dłużnika (przy czym obydwie świadczenia miały charakter ekwiwalentny). W ocenie Sądu odwoławczego, zastosowanie powyższej normy prawnej zostało w rozpatrywanym przypadku należycie umotywowane przez sąd pierwszej instancji, zwłaszcza w aspekcie świadomości dłużnika co do pokrzywdzenia wierzyciela. Sąd Apelacyjny zaznacza, że art. 527 § 2 k.c. nie uzależnia udzielenia ochrony pauliańskiej od ustalenia „zamiaru pokrzywdzenia wierzycieli”, lecz wyjaśnia pojęcie dokonania czynności prawnej z pokrzywdzeniem wierzycieli. Ustawodawca konkretyzuje w tym przepisie stany uzasadniające stwierdzenie, że czynność prawna dłużnika jest dokonana z takim pokrzywdzeniem, łącząc je z przypadkami, gdy wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Pojęcie niewypłacalności jest przy tym rozumiane w sposób autonomiczny, niezależny od znaczenia przydanego mu w innych aktach prawnych i dostosowane do zakładanego przez ustawodawcę zakresu stosowania instytucji skargi pauliańskiej. Ocena spełnienia omawianej przesłanki ma charakter obiektywny i nie odnosi się do subiektywnie rozumianego „zamiaru” dłużnika, lecz do ekonomicznych skutków zdziałanej przez niego czynności prawnej (vide wyrok Sądu Najwyższego z 14 kwietnia 2021 roku, V CSKP 46/21, LEX nr 3181987). Jednocześnie należy dodać, że działanie ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli polega na pozytywnej wiedzy dłużnika o zobowiązaniach, bez względu na to czy są one sporne czy jeszcze niewymagalne, jak również, że w następstwie czynności prawnej określone składniki wyjdą z jego majątku, a w konsekwencji będą problemy z zaspokojeniem wszystkich lub niektórych wierzycieli w chwili jej dokonywania lub w przyszłości (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 2012 roku, V CSK 183/11, Legalis nr 5324360). Wystarczy nadto, że dłużnik przewiduje pokrzywdzenie ogółu wierzycieli, a nie tylko konkretnego wierzyciela, również w granicach ewentalności.

Wbrew twierdzeniom apelacji, w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z pokrzywdzeniem powoda jako wierzyciela R. S., jak również świadomością dłużnika w zakresie konsekwencji zawieranej umowy o podział majątku wspólnego. W momencie dokonywania podziału majątku wspólnego R. S. miał świadomość istnienia należności podatkowych i braku środków na ich pokrycie. W sprawie bezspornym było, że zobowiązania dłużnika podatkowego powstały przed datą dokonanej czynności prawnej. Nadto, w dniu 20 lutego 2015 roku, a zatem przed dokonaną czynnością, wszczęte zostało przez Prokuraturę Apelacyjną w Białymstoku śledztwo przeciwko R. S. w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w zakresie akcyzy. Z niezakwestionowanych ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że z akt sprawy karnej zostały wyłączone dowody z postępowania karnego, w tym między innymi protokoły przesłuchania R. S. w dniach 9 i 11 września 2015 roku oraz 14 stycznia 2016 roku. Przedmiotem tych przesłuchań były okoliczności związane z nabywaniem i sprzedażą przez R. S. suszu tytoniowego bez składania wymaganych deklaracji podatkowych oraz bez zachowania obowiązków przewidzianych w ustawach podatkowych, czyli okoliczności bezpośrednio związane z realizacją obowiązków w zakresie akcyzy oraz podatku od towarów i usług za okresy objęte postępowaniem kontrolnym. W niniejszej sprawie świadek R. S. zeznał natomiast, że zobowiązania wobec Urzędu Skarbowego w S. w kwocie około 3000000 złotych powstały w oparciu o jego zeznania złożone w Areszcie Śledczym w B., podczas których przyznał się do przewożenia tytoniu bez akcyzy. Następnie, świadek przyznał, że w Areszcie Śledczym w B.

przebywał od 1 września 2015 roku do 5 lub 6 stycznia 2016 roku (protokół rozprawy w dniu 16 czerwca 2021 roku, I C 847/20). Powyższe okoliczność potwierdzają fakt, że mąż pozwanej, dokonując regularnego zakupu i sprzedaży suszu tytoniowego, miał świadomość obowiązujących przepisów w zakresie zobowiązań podatkowych oraz sposobie rozliczania podatku od towarów i usług, ewentualnie podatku od osób fizycznych. W trakcie przesłuchania w toku postępowania przygotowawczego sam przyznał, że nie uiszczał podatku akcyzowego, co tylko potwierdza, iż miał świadomość istniejących z tego tytułu zobowiązań. Co więcej, to treść jego zeznań stanowiła podstawę do ustalenia kwoty zobowiązania względem Skarbu Państwa. Za chybiony uznać trzeba argument skarżącej, że skoro małżonkowie jeszcze w 2014 roku nabywali nieruchomości, które powiększały ich majątek, to świadczy to o tym, że dłużnik dokonując zaskarżonej czynności nie miał świadomość działania z pokrzywdzeniem wierzyciela. Pozwana nie bierze jednak pod uwagę, że jakkolwiek zobowiązania podatkowe dłużnika powstały już w 2014 roku, to jednak specyfika działalności dłużnika polegała na tym, że w tym okresie dłużnik ukrywał swój proceder przed właściwymi organami administracji skarbowej. Doświadczenie życiowe wskazuje, że dłużnik mógł w tym okresie zakładać, że nie dojdzie do ujawnienia jego działalności i tym samym uniknie konieczności zapłaty należności podatkowych na rzecz Skarbu Państwa. Sytuacja zmieniła się w lutym 2015 roku, kiedy w sprawie przestępstw zarzucanych R. S. zostało wszczęte postępowanie przygotowawcze i z tego względu mógł on zacząć odczuwać realną obawę przed nałożeniem na niego obowiązku zapłaty zaległych podatków i innych świadczeń publicznoprawnych. Do odmiennego wniosku nie może prowadzić także okoliczność, że nabycie przez pozwaną i jej męża nieruchomości objętych zaskarżoną czynnością nastąpiło w dniu 18 czerwca 2015 roku, albowiem zawarcie powyższej umowy sprzedaży zostało poprzedzone zawarciem przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 25 września 2014 roku i już wówczas nabywcy zapłacili całą cenę sprzedaży. Tym samym jest zrozumiałe, że pozwana i jej mąż chcieli sfinalizować powyższą transakcję, co musiało się wiązać z nabyciem przedmiotowej nieruchomości do ich majątku wspólnego. Jest jednak znamienne, że tego samego dnia, kiedy doszło do nabycia przedmiotowej nieruchomości, pozwana i jej mąż zawarli umowę o rozdzieleniu majątkowej i umowę o częściowym podziale majątku wspólnego. Taki ciąg zdarzeń wskazuje, że dłużnik zamierzał udaremnić możliwość prowadzenia egzekucji należności podatkowych przynajmniej z tej części nieruchomości, która w wyniku podziału majątku wspólnego przypadła pozwanej.

Odnosząc się natomiast do przesłanki działania z pokrzywdzeniem wierzycieli, sąd odwoławczy przede wszystkim wyjaśnia, że przepis art. 26 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2021 roku, poz. 1540) stanowi, iż podatnik odpowiada całym swoim majątkiem za wynikające ze zobowiązań podatkowych podatki. Zgodnie zaś z art. 29 Ordynacji podatkowej, odpowiedzialność podatkowa podatnika jest rozciągnięta na jego majątek osobisty, ale także na majątek wspólny, zgromadzony wraz z małżonkiem w czasie trwania ich związku. Taki jej zakres ma to następstwo, że odpowiedzialność podatkową małżonka dłużnika wynikającą z tej normy należy rozumieć jako możliwość stosowania przewidzianych prawem środków, zmierzających do wyegzekwowania należności podatkowej także ze składników, które stanowią elementy majątku wspólnego. Przy czym, jak słusznie zważył Sąd Okręgowy, skutki prawne ograniczenia, zniesienia, wyłączenia lub ustania wspólności majątkowej nie odnoszą się do zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem: 1) zawarcia umowy o ograniczeniu lub wyłączeniu ustawowej wspólności majątkowej; 2) zniesienia wspólności majątkowej prawomocnym orzeczeniem sądu; 3) ustania wspólności majątkowej w przypadku ubezwłasnowolnienia małżonka; 4) uprawomocnienia się orzeczenia sądu o separacji. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 27 stycznia 2016 roku (II CSK 149/15, LEX nr 2010213) wskazał, że konsekwencją zastosowania powyższego przepisu Ordynacji podatkowej jest bezskuteczność względna umowy majątkowej małżeńskiej o ustanowieniu rozdzielenia majątkowej wobec organu podatkowego o charakterze częściowym, tj. ograniczona do zakresu zobowiązań podatkowych powstałych przed dniem jej zawarcia. Sankcja ta następuje ex lege. Pośrednio wynika z niej fikcja prawna dalszego trwania ustroju wspólności ustawowej, umożliwiającą prowadzenie egzekucji ze wszystkich potencjalnych składników majątku wspólnego. Wyrok uwzględniający powództwo w sprawie ze skargi pauliańskiej odnosi się do oznaczonej czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela i może zapaść po wykazaniu określonych przesłanek o charakterze podmiotowym i przedmiotowym. Umowa majątkowa małżeńska polegająca na zmianie ustroju majątkowego poprzez wprowadzenie rozdzielenia nie jest czynnością prawną w rozumieniu art. 527 i nast. k.c. Jest nią natomiast następcza umowa o podziale majątku wspólnego, której ubezskutecznienie w zakresie odnoszącym się do oznaczonych składników następuje w wyniku wydania orzeczenia o charakterze konstytutywnym ze skutkiem wstecznym. Możliwe

jest wówczas także zakwestionowanie rozporządzenia uzyskaną korzyścią przez małżonka (osobę trzecią) na rzecz osoby czwartej (art. 531 § 2 k.c.).

Transponując powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, Sąd Apelacyjny wskazuje, że skarżąca błędnie suponuje, iż w wyniku zawarcia częściowej umowy o podział majątku wspólnego nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem wierzyciel miał możliwość zaspokojenia się w nieruchomości, którą w wyniku podziału majątku otrzymał dłużnik podatkowy. Przede wszystkim należy zaznaczyć, że pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (vide m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2001 roku, IV CKN 525/00, z dnia 29 czerwca 2004 roku, II CK 367/03). Jak wynika z materiału dowodowego sprawy, wartość nieruchomości rozdzielonych pomiędzy małżonków w wyniku podziału majątku wspólnego została oszacowana na kwotę 110000 złotych, podczas gdy wysokość zobowiązań podatkowych R. S. wynosi blisko 4000000 złotych. W ramach przedmiotowej umowy S. S. (1) nabyła w całości nieruchomość stanowiącą działkę gruntu numer (...), o obszarze 0,1585 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...), dla której Sąd Rejonowy Szczecin – Prawobrzeże i Zachód w S. prowadzi księgę wieczystą odłączoną z księgi wieczystej KW (...) (obecnie księga KW numer (...)), natomiast R. S. nabył własność nieruchomości stanowiącej działkę gruntu numer (...) o obszarze 0,1348 ha położoną w S., obręb ewidencyjny (...). Strony oświadczyły, że podziału tego dokonują bez obowiązku spłat, zaś podział majątku wspólnego obejmuje część majątku, który był uprzednio objęty wspólnością ustawową i zawarcie umowy wyczerpuje wszelkie wzajemne roszczenia stron z tytułu podziału majątku wspólnego, jak również rozliczenia nakładów i wydatków z majątków osobistych na majątek wspólny oraz z majątku wspólnego na majątku osobiste w zakresie składników objętych umową. Wyzbywając się w drodze zaskarżonej czynności prawnej nieruchomości, stanowiącej działkę gruntu numer (...), o obszarze 0,1585 ha położoną w S., która mogłaby stanowić przedmiot egzekucji należności pieniężnej, R. S. niewątpliwie powiększył stopień swojej niewypłacalności o wartość nieruchomości, jaką otrzymała jego żona. Podnoszona przez apelującą ekwiwalentność świadczenia pozostaje zatem irrelevantna z punktu widzenia prawidłowości zapadłego rozstrzygnięcia. Istotne jest bowiem ta okoliczność, że pozwana w wyniku umowy o podział majątku wspólnego uzyskała korzyść majątkową w postaci nieruchomości, która – gdyby pozostała ona nadal w majątku wspólnym – mogłaby być przedmiotem egzekucji celem zaspokojenia wierzytelności przysługującej powodowi. Chybiony jest zaś argument, że wierzyciel mógłby się zaspokoić z majątku wspólnego, który w wyniku podziału przypadł dłużnikowi. Podkreślenia wymaga bowiem, że w badanej sprawie podział majątku wspólnego miał charakter podziału fizycznego, a tym samym dłużnik w jego wyniku nie otrzymał od pozwanej żadnego świadczenia pieniężnego stanowiącego ekwiwalent przyznanych jej składników majątku wspólnego, do którego - zamiast do nieruchomości objętych podziałem majątku wspólnego - mogłaby zostać skierowana egzekucja. Tym samym w wyniku dokonania zaskarżonej czynności masa majątkowa dłużnika mogąca być przedmiotem egzekucji uległa zmniejszeniu o wartość nieruchomości przyznanej na wyłączną własność pozwanej, co pogarszało sytuację wierzyciela w porównaniu ze stanem sprzed zawarcia umowy o podział majątku wspólnego.

Jeśli zaś chodzi o kwestię niewypłacalności męża pozwanej, sąd odwoławczy wyjaśnia, że stanowi ona okoliczność faktyczną, w związku z czym – wobec braku skutecznego zakwestionowania poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń w zakresie stanu faktycznego sprawy – Sąd Apelacyjny jest nią związany. Ponadto, ciężar dowodu w zakresie istnienia podstaw zwolnienia się przez pozwaną od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela żądającego uznania czynności prawnej za bezskuteczną poprzez wskazanie wystarczającego dla jego zaspokojenia majątku dłużnika spoczywał na niej, a nie powodzie (art. 533 k.c.). Po jej stronie istniało także uprawnienie bezpośredniego zaspokojenia wierzyciela ze skutkiem wygaśnięcia zobowiązania. Z analizy akt sprawy wynika natomiast, że po przeprowadzeniu postępowania egzekucyjnego przeciwko R. S., postanowieniem z dnia 11 grudnia 2017 roku Naczelnik (...) Urzędu Skarbowego w S. umorzył postępowanie z uwagi na bezskuteczność egzekucji. W uzasadnieniu wskazanego postanowienia organ egzekucyjny powołał się na protokół z czynności egzekucyjnych, z którego wynika, że zobowiązany jest bezrobotny, utrzymuje się z prac dorywczych, a jedyne konto które posiada w (...) Bank (...) (zajęte przez organ egzekucyjny) zamknął. Czynności egzekucyjne nie doprowadziły do zaspokojenia chronionych w przedmiotowej sprawie wierzytelności pieniężnych, natomiast prowadzone postępowanie egzekucyjne wykazało, że dłużnik nie

posiada wystarczających środków majątkowych na pokrycie chociażby części należności przysługującej od niego w stosunku do Skarbu Państwa.

Na uwzględnienie nie zasługiwała również ta część argumentacji pozwanej, w której kwestionuje ona swoją wiedzę o tym, iż dłużnik R. S. działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd Apelacyjny przede wszystkim zauważa, że skarżąca zdaje się pomijać, iż zgodnie z art. 527 § 3 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Pojęcie „bliskich stosunków” w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. jest interpretowane w orzecznictwie szeroko. Chodzi o taki rodzaj stosunków, istniejących w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, które uzasadniają przyjęcie założenia, że jedna z osób jest (może być) w posiadaniu informacji o stanie majątkowym drugiej (vide wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 1996 roku, I CRN 61/96, OSNC 1996, Nr 9, poz. 125), co oznacza, że ustalenie „bliskości stosunku” uzależnione jest od okoliczności konkretnej sprawy (vide wyrok Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 1964 roku, III CR 39/64, OSNC 1965, Nr 5, poz. 75; wyroku SN z 7 marca 2013 roku, IV CSK 452/12; wyrok Sądu Najwyższego z 29 marca 2017 roku, I CSK 369/16). Pojęcie to może obejmować zarówno „osoby bliskie”, czyli pozostające z dłużnikiem w stosunkach rodzinnych lub podobnych o charakterze osobistym, jak i osoby, które z dłużnikiem łączy bliska znajomość, wspólne interesy itp. (vide wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2007 roku, V CSK 473/06, OSNC 2008, Nr 2, poz. 27)”. Tym samym, dla zastosowania art. 527 § 3 k.c. nie jest konieczne, aby osoba trzecia miała pełny wgląd w sytuację majątkową dłużnika i odpowiednie przygotowanie zawodowe do jej oceny, lecz wystarczy, iż pozostaje z nim w takiej relacji, która sprawia, że mogła być przezeń informowana o właściwym sensie jego posunięć majątkowych. Sąd Apelacyjny wskazuje również, że w przypadku, gdy osobą trzecią jest małżonek dłużnika, bliskość łączącego ich stosunku jawi się jako oczywista i tylko w wyjątkowych okolicznościach bliskość taką można by wykluczyć. Ciężar dowodu w takiej sytuacji przejść musi na ową osobę trzecią, która winna wykazać, że mimo istnienia formalnej więzi rodzinnej z dłużnikiem bliskość uzasadniająca domniemanie wiedzy o jego sprawach nie występuje. W sprawie niniejszej pozwana nie wykazała skutecznie takich okoliczności, zaś jej separacja faktyczna z mężem, na którą się powołuje, nie była bowiem tego rodzaju, by wyłączać jej wiedzę o sytuacji dłużnika, zwłaszcza że stale przekazywał on środki na utrzymanie zarówno pozwanej, jak i wspólnych dzieci. Sąd Okręgowy obszernie i prawidłowo uargumentował swoje stanowisko w tym zakresie, w związku z czym Sąd Apelacyjny uznał powtarzanie tych argumentów za zbędne.

Mając na uwadze wszystkie powyższe rozważania, należy stwierdzić, że zaskarżony wyrok okazał się prawidłowy, co uzasadnia oddalenie apelacji na podstawie art. 385 k.c. Rozstrzygając o kosztach postępowania apelacyjnego należało uwzględnić zasadę odpowiedzialności stron za wynik sprawy (art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.), toteż na podstawie art. 108 § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny zasądził od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4050 złotych, ustaloną w oparciu o § 2 pkt 6 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłaty za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1800) w związku z art. 99 k.p.c. w związku z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 roku, poz. 762) wraz z należnymi odsetkami przewidzianymi w art. 98 § 1¹ k.p.c..

SSA Tomasz Sobieraj